

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum dæmones cognoscant futura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ter ad multa cognoscibilia se extendit, de quibus propria, & completam cognitionem habent.

Ad xvii. dicendū, q̄ angelus est simplex in essentia, sed multiplex in virtute, in quātū. s. virtus eius ad multa se extendit, nō quidē per diuersarum naturarum pōtērias: sicut in nobis est appetitus sensitivus, & intellectivus. Hoc. n. repugnet simpliciter essentia. Secundū ergo appetitū intellectuale prout in multa se pōt extendere, pōt ab aliquo auerti s̄m aliqd, & nō s̄m aliud. Et sic appetitus eius, non est auertus a Deo secūdū naturalia: sed secundum gratuita.

Ad xviii. dicendū, q̄ diabolus oīa male agit quantum ad ea, quæ agit ex libero arbitrio: sed actiones naturales in eo sunt bonæ, quia proprie loquendo actiones illæ naturales sunt Dei instituentis naturā.

Ad primum autē quod in Tr̄ium obiicitur, dicendū, q̄ angelus h̄t simplicē intellectū quātū ad hoc, q̄ sicut nō intelligit veritatē a discurrendo a p̄cipijs ad cōclusiones, sed statim in p̄cipijs videt cōclusionū veritatē: ita et nō intelligit superaddēdo p̄dicatū subiecto p̄ modū cōpositionis, & diuisionis intellectus nostri, sed statim in simplici cōsideratione subiecti cōsiderat ea, q̄ subiecto conueniūt, vel q̄ ab eo remouetur. utriusq; n. est eadē rō, eo q̄ dispōsitū subiecti est p̄cipiū cognoscēdi in h̄tēriā p̄dicati ad ipsū. vnde Angelus p̄ simplicē apprehēsiōnē subiecti cognoscit eē vel nō eē, sicut & nos cōponēdo, & diuidēdo. Nihil. n. p̄hibet per simplex, intelligere cōpositum: sicut p̄ immateriale cognoscitur materiale. Ex hoc autē in intellectu n̄o cōponēte pōt. p̄uenire falsitas, in quātū indicat aliqd eē vel nō eē. vnde in intellectu dæmonis potest eē falsitas p̄cipue quātū ad ea, quæ excedūt naturalem cognitionē.

Ad secundum dicendū, q̄ intellectus semp̄ d̄t eē rectus in intelligēdo, q̄a vt Aug. dicit in lib. 83. q̄stio num, q̄ cuiq; intelligit aliqd, intelligit illud eē vt est: potest tamen potentia intellectus non intelligendo verum errare, vt patet in eo qui opinatur falsum.

Ad tertium dicendum, q̄ circa ipsam essentiā diuinam non potest dæmon deficere nisi in non attingendo, sicut ratio inducta probat: sed in his quæ supernaturaliter facit in creaturis, potest intellectus dæmonis deficere falsum opinando.

Ad quartum dicendū, q̄ modus intelligēdi ipsius dæmonis cōformatur substantiæ suæ: nō in oportet q̄ eandem vim habeat ad iudicandū de his, quæ excedunt naturā suā, sicut ad iudicandū ea q̄ sunt sibi connaturalia. Et ideo licet nunquā falsum iudicium habeat de his, quæ pertinent ad naturalem cognitionem eius: pōt t̄n̄ habere falsum iudicium de his, quæ naturalem eius cognitionem excedunt.

Ad quintum dicendū, q̄ synderesis est cognoscitiua vniuersaliū principiorum operabilium, quæ naturaliter homo cognoscit, sicut & principia vniuersalia speculabiliū. vnde ex hoc nō pōt concludi, nisi q̄ dæmones in naturali cognitione non errant.

Ad sextum dicendum, q̄ voluntas nō mouetur a bono, nisi in quātū est apprehensum. vnde non potest deficere ab appetitu boni, nisi etiam subit defectus aliquis circa apprehensionem, nō quidem quantum ad vniuersalia principia, quorum est synderesis: sed quantum ad particularia eligibilia.

Ad septimum dicendū, q̄ quia culpa non directe opponitur nature, inde est quod dæmones per peccatum non incurserunt falsitatem, quantum ad naturalem cognitionem.

Ad octavum dicendum, quod Gregorius lo-

quitur de eleuatione animæ quæ fit per gratiam lumen enim gratiæ omnem falsitatem excludit.

ARTICVLVS VII. An dæmones futura cognoscant.

SEPTIMO quæritur, utrum dæmones cognoscant futura. Et videtur q̄ sic. Dicit enim Augustinus in ciuitate Dei, Tēporalia diuinæ virtutis effectibus infirmitati hominū possunt esse conspicua: imines cōsiderando effectus diuinæ virtutis de futuris p̄cognoscunt, ut medicus sanitate tranquillitatem futuram, ergo multo magis dæmones futura p̄cognoscere possunt.

¶ 1. Præter. Nullus vere pōt p̄annunciare, nisi illi p̄cognoscit: sed sicut Aug. dicit in libro de dæmonū, dæmones quædam vera p̄annuntiant futuris euentibus. ergo dæmones p̄cognoscunt futura. ¶ 2. Præter. Si dæmones sint substantiæ incorporeæ portet q̄ secundū substantiam, & operationem supra tempus, s̄m illud quod dicitur in libro de his, q̄ intelligentiæ substantiæ, & operatio est tempus. Sed p̄sensens p̄teritum, & futurum differentia temporis, ergo quātū ad cognitionem dæmonis non differet, utriū sit aliquid p̄teritū, aut futurum, sed dæmones possunt cognoscere p̄sentia, & p̄terita, ergo etiā possunt cognoscere futura. Sed dicendum, q̄ ad hoc q̄ dæmones sit cognoscere, non solum requiritur q̄ cognoscit p̄sentia, & in actu: sed etiam cognitio futuri.

¶ 3. Præter. Si dæmones sint substantiæ incorporeæ portet q̄ secundū substantiam, & operationem supra tempus, s̄m illud quod dicitur in libro de his, q̄ intelligentiæ substantiæ, & operatio est tempus. Sed p̄sensens p̄teritum, & futurum differentia temporis, ergo quātū ad cognitionem dæmonis non differet, utriū sit aliquid p̄teritū, aut futurum, sed dæmones possunt cognoscere p̄sentia, & p̄terita, ergo etiā possunt cognoscere futura. Sed dicendum, q̄ ad hoc q̄ dæmones sit cognoscere, non solum requiritur q̄ cognoscit p̄sentia, & in actu: sed etiam cognitio futuri.

¶ 4. Sed cōtra, certior est cognitio Dei quā dæmonis. Si ergo ad certitudinē cognitionis requiritur, q̄ cognitū sit p̄sentia, & in actu, multo magis hoc requirit ad cognitionem futuri, & sic nec Deus futura cognosceret, q̄ dicitur q̄ sic. ¶ 5. Præter. Omnis cognitio est secundū modum cognoscētiæ: sed in dæmone cū sit substantia incorporea, nō est cognitio sensitiva, sed intellectiva. Cū ergo intellectus abstrahat ab h̄tēriā dæmonis, utriū aliquid sit p̄sensens, p̄teritū, vel futurum, utriū differat quātū ad cognitionem futuri, utriū aliquid sit p̄sensens, p̄teritū, vel futurum.

¶ 6. Præter. Manifestū est q̄ dæmones cognoscunt singularia dum sunt: non autem cognoscunt sp̄s a rebus acquisitas, quia hoc nō possunt nisi mediāte sensu. ergo cognoscunt ea p̄teritū, sed species innatæ fuerunt in mente ab initio suæ creationis. ergo ab initio creationis dæmon cognouit omnia singularia. Sed dicendum quod ad ea quæ excedunt naturalem cognitionem angeli, non sufficiunt species, sed requiruntur species in se.

¶ 7. Sed cōtra, cognitioni cui subditur quod est, multo magis quod minus est. Sed naturæ cognitioni dæmonis subditur substantia incorporea, quæ sunt multo altiores quā substantiæ corporeæ. ergo singularia sensibilia eorum cognoscunt non excedunt.

¶ 8. Præter. Sicut ideales rōnes, quæ sunt in mente, habent in causando, & cognoscendo similitudines rerū quæ sunt in mēte angelica, ita in cognoscendo: sed rōnes ideales quæ sunt in mente diuina, æqualiter se habent ad p̄terita, p̄sentia, & futura causanda, & cognoscēda. ergo dæmones species rerum quæ sunt in mente angelica, p̄ter se habent ad p̄sentia, p̄terita, & futura.

¶ 9. Præter. Sicut Deus p̄ uerbum suum producit

Ex quaest. 3. cōtra. 4.

mas ppe materiā, ita ē & in intelligentia angelica vt patet per Aug. 2. super Gene. ad literam. Sed forma rerū ī materia corporali, eodē modo se habēt respectu praesentis, praeteriti, & futuri. ergo videtur q̄ pari rōne species rerum, quae sunt in mente angelica: & sic videtur, quōd daemones per huiusmodi species possint cognoscere futura.

¶ 19 Præf. Ildorus dicit in lib. de Summo bono, q̄ triplici acuminē sciētiae uigēt daemones, partim q̄ dē ex experientia longi temporis, partim ex subtilitate suae naturae, partim autē ex reuelatione bonorū spīrituū. sed oēs isti modi possunt se extendere ad cognitionem futurorum, sicut praesentium. ergo daemones possunt cognoscere futura, quae ex necessitate eueniunt, & quae habent causas deiceras minatas, non autem alia.

¶ 11 Sed cōtra, experimētalis cognitio ex similibus ad similia procedit: sed oīum quae accidunt quantumcumque sint contingētia, aliqua similia praecesserūt in saeculis praeteritis, ī quibus daemones fuerūt. dī enim Ecclē. 1. Nihil sub sole nouum. iam enim praecessit ī saeculis quae fuerūt ante nos. ergo daemones omnīū futurorū cōtingētīū cognitionē habēt.

¶ 12 Præf. Experientia a sensu oritur. Dicit enim Philoso. in 1. Metaph. ex sensu fit memoria, ex multis autē memoriis unum experimentum. Sed in demōnibus nō est sensus. ergo nihil in eis operat experientia, ut cognoscant quēdā futura magis q̄ alia. ¶ 13 Præf. Si daemones non cognoscunt ea, quae nō habent causam determinatam quando sunt futura, cognoscunt autem ea quando sunt praesentia, uideatur sequi quōd eorum intellectus reducat de potentia in actum: sed hoc uidetur impossibile, quia nihil reducit de potentia in actum, nisi ab aliquo excellentiori. Non est autem ponere aliquid creatum excellentius intellectu angelico. Ergo uidetur q̄ daemones cognoscant contingētia, quae nō habent causas determinatas etiam antequam fiant.

¶ 14 Præf. Oē quod fit ex pluribus causis ordinatis, & nō impeditis, uidetur ex necessitate accidere: sed omnis effectus qui accidit in hoc mōdo, accidit ex concurrenti plurium causarum ordinatarū adinuicē, & nō impeditarū, quia si fuissent impedire, nō esset subsecutus effectus, ergo oīa quae sunt in hoc mundo accidunt ex necessitate. Et sic uidetur, q̄ daemones omnia futura cognoscant.

¶ 15 Præf. Fortuna, & casus sunt in his, quae accidunt ut in paucioribus: sed si nihil accidat ut in paucioribus, nihil erit contingens ut in pluribus, sed omnia ex necessitate eueniunt. Ea. n. q̄ sunt ut in pluribus, nō differunt ab his, quae sunt ex necessitate, nisi per hoc q̄ deficiunt in paucioribus. Si ergo nihil est a fortuna & casu, sequitur q̄ omnia sunt ex necessitate: sed primum uidetur esse verum secundū sententiam Augustini, qui dicit in lib. 83. quēstionum, q̄ nihil agit in hoc mundo remere, id est, a fortuna uel casu. ergo omnia ex necessitate eueniunt. Et sic daemones omnia futura cognoscunt.

¶ 16 Præf. Oēs motus inferiorum corporum reducuntur in motus caelestis corporum, sicut in causas. Dicit enim Aug. in 3. de Trin. q̄ Deus regit inferiora corpora p̄ superiora: sed motus superiorum corporum pueniunt uniformiter ex necessitate. ergo ēt oīa quae accidunt in inferioribus corporibus. pueniunt ex necessitate, & sic idē qd̄ prius. Sed dicendū q̄ hoc habet locū ī motibus pure corporalib⁹,

A non autem in his quae causantur ex libero arbitrio.

¶ 17 Sed contra. principium motus hominis, & cui iulibet aialis est ex aliquo de nouo in rebus corporalibus accidere, sicut cōpleta digestionē homo p̄ seipsum excitatur a somno, & surgit, ut dī in 8. Physic. Si ergo ea quae exterius accidunt in rebus corporalibus, subduntur necessitati caelestium corporū, uidetur q̄ pari rōne ea, quae sūt ex libero arbitrio.

¶ 18 Præf. Liberum arbitrium ad voluntatem pertinere uidetur, quae est appetitus rōnalis; cuius actus est electio: sed uoluntas mouetur a bono, sicut a proprio obiecto. ergo ex necessitate mouetur ad electionem boni, & ad fugam mali. Sic ergo omnia ex necessitate eueniunt, etiam quae ex libero arbitrio fiunt. Et ita ex consequenti uidetur, quōd daemones omnia futura praecognoscere possint.

SED CONTRA est, quōd Damascenus dicit in 2. lib. quōd neque homines neque daemones futura praecognoscunt: sed solus Deus.

¶ 2 Præf. Vnusquisq; pōt melius cognoscere, quae ad ipsum pertinent, q̄ quae pertinet ad alios. vnde dī 1. Corinth. 2. Quae sunt hominis nemo nouit, nisi spīritus hominis qui in ipso est. Sed daemones non fuerunt praesēi sui casus futuri, ut patet per Aug. 1. super Gene. ad literam. ergo multo minus alia futura daemones praecognoscere possunt.

¶ 3 Præf. Cognitio non est nisi veri: sed futura contingētia non habent ueritatem determinatam, ut probat Philo. in 1. Perihermēias. ergo daemones non cognoscunt determinate futura.

RESPON. Dicendum, q̄ dupliciter possunt futura cognosci, vno modo in seipsis: alio modo in suis causis. In seipsis quidem a nullo cognosci possunt nisi a Deo. cuius ratio est, quia futura, prout futura sunt, nondum habent esse in seipsis: esse autem, & verum conuertuntur. vnde cum omnis cognitio sit alicuius veri, impossibile est quōd aliqua cognitio respiciens futura in ratione futuri, cognoscat ea in seipsis. Cum autem praesens, praeteritum, & futurum sint differētia temporis, temporalem ordinem designantes, omne quod qualitercumque est in tempore cōparatur ad futura sub ratione futuri. Et ideo impossibile est, q̄ aliqua cognitio subiacens ordini temporis, cognoscat futura in seipsis. Talis autem est omnis cognitio creaturae, ut post dicitur. vnde impossibile est, q̄ aliqua creatura cognoscat futura in seipsis: sed hoc est proprium solius Dei, cuius cognitio est eleuata supra totum ordinem tpsis, ita q̄ nulla pars tpsis cōparatur ad operationē diuinā sub rōne praeteriti vel futuri, sed totus decursus tpsis, & ea quae per totum tps aguntur, praesentialiter, & cōformiter eius aspectui subduntur. Et eius simplex intuitus sup̄ oīa simul fertur, prout unum quodque est in suo tempore. Potest autem accipi conueniens similitudo ex ordine locali, sicut enim prius & posterius in motu, & tempore consequitur prius, & posterius in magnitudine, ut dicitur in 4. Physicor. ita Deus praesentialiter omnia intuetur, quae adinuicē comparantur secundū ordinē praesentis, praeteriti, & futuri, quod non pōt aliquis eorū, cuius intuitus sub hoc ordine temporis cadit, sicut ille, q̄ est in alta specula cōstitutus videt simul omnes traescentes p̄ viam, non sub ratione praecedentis, & subsequēntis quo ad ipsum, quāuis videat quosdam alios praecedere: tamen quicunq; in ipsa via cōstitutus est in ordine traescentium, non pōt videre, nisi praecedentes vel iuxta se positos. In causis autē suis sunt aliqua futura

Lib. 2. ortho. fidel. cap. 2. a medio.

Lib. 1. c. 18. & 19. tom. 3.

In istomst art.

Lib. 4. c. 99. tom. 2.

futura tripliciter. vno modo secundum potentiam tantum, quia. s. aequaliter possunt esse vel non esse, q̄ dicuntur cōtingentia ad vtrumlibet. Quædam vero sunt in causis suis, non solum secundum potētiam, sed secundum rationem causæ actiue, quæ non pōt impediri a suo effectu. & hæc dicitur ex necessitate contingere. Quædam vero sunt in causis suis, & s̄m potentiam & secundum causam actiuam, quæ pōt tamen impediri a suo effectu. & ista dicuntur cōtingere, vt in pluribus. Quia vero vnumquodque cognoscitur secundum q̄ est in actu, nō autem secundum q̄ est in potentia, vt dicitur in 9. Metaphyl. in de est q̄ ea quæ sunt ad vtrumlibet, nō possunt p̄cognosci in suis causis determinate, sed sub distinctione, vt pote quia erunt, vel non erunt. sic enim habent veritatem. Ea vero, quæ sunt in causis suis, vt ex necessitate ab eis prouenientia, possunt per certitudinem cognosci in causis suis ab homine, & multo certius a dæmone vel ab Angelo, quibus magis est nota virtus causarum naturalium quàm hominibus. Ea vero quæ contingunt vt in pluribus, possunt cognosci in causis suis non per omnimodam certitudinem, sed per coniecturalem quandam cognitionem: certius tamen ab Angelis bonis vel malis, quàm ab hominibus. Considerandum tamen, q̄ cognoscere futurum in causa sua, nihil est aliud quàm cognoscere præsentem inclinationem causæ ad effectum. vnde hoc nō proprie est cognoscere futurum, sed præsens. vnde cognitio futurorum propria est Dei, secundum illud Isaiæ 41. Annuntiate quæ ventura sunt, & dicemus quòd dii estis vos.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ ratio illa procedit de futuris, s̄m quod cognoscuntur in suis causis.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ dæmones de futuris q̄nq; vera prænuntiant, & q̄nq; falsa. vera aut prænuntiant prius cognoscentes ea, aut ex reuelatione bonorum spirituum a Deo deriuata, aut in causis extrinsecis quarum virtutem cognoscunt, aut in proprio proposito, puta cum prænuntiant ea quæ sunt ipsi facturi. Falsa autem prænuntiant quando queq̄dem volentes homines fallere, quia vt dicitur Ioā. 8. Diabolus est mendax, & pater eius scilicet mendacii. Quandoque vero eo quòd ipsi falluntur, vt pote cum diuinitus prohibentur facere quod proponebant: vel cum diuina virtute aliquid contingit præter solitum cursum naturalium causarum, vt Aug. dicit libro de Diuinatione dæmonum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ substantia & operatio dæmonis est q̄dem supra tps, quod est numerus motus cœli: tamen in eius operatione adiungitur tempus, secundum q̄ non omnia simul actu intelligit. Quod quidem tempus est vicissitudo quædam affectionum, & conceptionum intelligibilium. Vnde Aug. dicit in 8. super Gene. ad literam, quòd Deus mouet creaturam spirituales per tempus.

AD QVARTVM dicendum, q̄ alia rō est de Deo qui totum tps presentialiter intuetur, eo q̄ eius intellectus est oīno libera tpe, & sic respicit futurum vt existēs, quod non potest dici de angelo vel dæmone.

AD QVINTVM dicendum, q̄ intellectus oīs abstrahit aliquo modo ab hic & nunc: aliter tñ intellectus humanus q̄ angelicus. Nam intellectus humanus abstrahit ab hic & nunc, & quantum ad ipsa cognita, quia nō cognoscit singularia q̄ sunt sub hic & nūc, & quantum ad ipsas species intelligibiles quæ sunt a conditionibus individualibus abstractæ. Intellectus autem angeli boni vel mali abstrahit ab hic & nūc,

F quantum ad ipsas species intelligibiles materiales & vniuersales, nō autem ipsa cognita. Cognoscit. n. per species intellectuales propter earum efficaciam, non solum vniuersales, sed etiam singularia. & ita differt in cognoscendo etiam cognoscere præsentia, vel futura.

AD SEXTVM dicendum, q̄ angeli nō cognoscunt singularia, q̄n sunt in actu per species determinatas, sed p̄ species quas prius habebat: per tamen non cognoscebant ea, prout erant futurius ratio est, quia omnis cognitio fit per quædam assimilationem cognoscētis & cogniti species intelligibiles quæ sunt in intellectu angelici directe similitudines respicientes naturam rerum, vt per quas tamen singularia cognoscere potest: tamen nisi in quantum participat naturam rerum quod non est antequam sint in actu. Et sic q̄n sunt in actu, cognoscuntur ab angelo: vniuerso accidit apud nos q̄ oculus haurit quædam species lapidis, cognoscit lapidē p̄ seipsum: ita intellectus angelici præexistit rebus: sicut sicut formæ rerum præexistunt sensibus vobis.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ cognoscere singularia vt sunt præsentia, nō est supra virtutem angelici: sed solum cognoscere ea per similitudinem.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ sicut dicit Dionysius de Diu. nomi. non potest inueniri dignitas ista similitudo creaturæ ad Deum. Et sic rationes quæ sunt in intellectu angelico, sunt vniuersales rationibus idealibus intellectus diuini: possunt eas adæquare, vt videlicet ad omnia extendant: ad quas se extendunt rationes idealibus diuini. Vnde licet ideales rationes angelici diuini, quæ penitus sunt supra tempus, scilicet differenter ad præsens, præteritum, & futurum sequitur quòd eodem modo se habeant ad omnia intellectus angelici.

AD NONVM dicendum, q̄ formæ quædam sunt à diuina mente procedentes, habentur s̄m eodem modo quantum ad rationem: autem quantum ad participationem diuinitatis, quia q̄nq; forma speciei participatur à diuinitate, q̄nq; vero ab alijs. Et sic etiam intellectus angelici s̄m seipsum, s̄m eodem modo: sed ex transmutatione indiuiduorum diuinitatis prouenit, quòd quandoque assimilantur existentiis in intellectu angelici, quæ autem non assimilantur.

AD DECIMVM dicendum, q̄ hoc q̄ dicitur reuelatione supernorum spirituum aliqua cognoscitur naturalem facultatē excedit: q̄d veritate suæ naturæ cognoscit, pertinet ad cognitionem naturalem, qua in causis naturalibus effectus præcognoscere. Sed circa actus humanos dicitur deperdetes, qui ex naturalibus causis præcognoscunt, dæmones per experientiam multa cognoscunt.

AD XI. Dicendum, q̄ ea quæ futura sunt per se sunt quidē in sæculis præteritis, s̄m aliquam similitudinem, nō tñ quantum ad omnia: sed forte effectus futurius assimilatur diuersis effectibus præteritis quantum ad diuersa. Et tamē cognoscitur similibus procedit in rebus contingentibus: habet certitudinem propter similitudinem: sed est cognitio coniecturalis.

AD XII. Dicendum, q̄ experientia procedit sensu, in quantum sensus est cognitio: tamen aliquid & s̄m hoc in dæmonibus ponitur experientia.

Lib. 9. co. 20. tom. 3.

Ca. 6. tom. 3.

Lib. 8. ca. 1. o. tom. 3.

quia sensu aliquid percipiatur: sed quia cognoscunt aliquid cum sit patiens, quod ante non cognouerat per modum prædictum.

Ad xiii. dicendum, quod hoc quod demon non cognoscit id, quod est futurum, non prouenit ex eo quod intellectus suus sit in potentia: sed ex eo quod singulare futurum nondum participat formam speciei, cuius similitudo actu præexistit in intellectu demonis.

Ad xiiii. dicendum, quod quatuor viis processerunt aliqui ponentes omnia ex necessitate euenire, quarum una fuit via Stoicorum: qui imponebant necessitatem futuris euentibus ex certa serie causarum adinuicem connexarum, quam fatum dicebant, & ad hoc tendit hæc ratio: sed Aristoteles soluit eam in 6. Metaphysic. dicens, quod si duo supponantur, quod forte quod euenit habet causam: & quod posita causa necesse est effectum poni, sequitur omnia ex necessitate contingere. Erit enim quemlibet effectum futurum reducere in aliquam causam præsentem, vel præteritam, quam ex quo est vel fuit necesse est eam esse vel fuisse, puta, quod iste occidetur si de nocte exibat domum: exibat autem si uolet bibere: quod uolet si sitiet: & hoc erit si comedit salia: & forte iam comederat vel comedit. unde sequitur quod necessarium eum erit occidi. sed utraque prædictarum suppositionum fallæ est. Fallum enim est quod causa posita etiã si de se sit sufficiens, necesse sit effectum poni: quia potest impediri, puta, ignis a combustionem lignorum per iniectionem aquæ. Similiter etiam non est verum, quod omne quod euenit habeat causam. Quadam enim eueniunt per accidens: quod autem est per accidens non habet causam, quia proprie non est ens, ut Plato dixit. Unde quod iste fodiat sepulchrum causam habet: & iterum quod in aliquo loco conditus sit thesaurus causam habet: sed iste concurfus qui est per accidens. hunc uolentem sepulchrum fodere in loco, ubi est thesaurus reconditus, non habet causam, quia est per accidens.

Ad xv. dicendum, quod quidam uoluerunt imponere necessitatem futuris euentibus ex prouidentia diuina, in qua fatum continebant, & ad hoc uideatur hæc ratio tendere. Ideo enim Aug. dicit nihil in mundo temere fieri, quia omnia sunt prouidentia diuina subiecta: sed hoc non tollit contingentiam futurorum euentuum, neque propter certitudinem diuinæ cognitionis, neque propter efficaciam diuinæ uoluntatis. & hoc quidem quantum ad scientiam patet ex his, quæ supra dicta sunt. Sicut enim se habet diuina scientia ad futura contingentia: sic se habet oculus noster ad contringentia, quæ in præsentia sunt, ut dictum est. unde sicut certissime uidemus Sortem sedere cum sedet, nec tamen propter hoc sequitur quod sit simpliciter necessarium: ita etiam ex hoc quod Deus uidet omnia, quæ eueniunt in seipsis, non tollitur contingentia rerum.

Ex parte autem uoluntatis considerandum est, quod uoluntas diuina est uniuersaliter causa entis, & uniuersaliter omnium, quæ consequuntur modum necessitatis & contingentia. Ipsa autem est supra ordinem necessarii, & contingentis: sicut est supra totum esse creatum. & ideo necessitas & contingentia in rebus distinguuntur non per habitudinem ad uoluntatem diuinam quæ est causa communis: sed per comparationem ad causas creatas, quas proportionaliter diuina uoluntas ad effectum ordinauit, ut si necessarium effectuum sint cause intrinsecutabiles, contingentium autem transmutabiles.

Ad xvi. dicendum, quod quidam etiã conati sunt futuris euentibus necessitatẽ imponere ex uirtute cœlestium corporum, in qua fatum constituebatur, & secundum hoc procedit hæc ratio. Quæ quidẽ deficit primo in hoc, quod non omnia principia futurorum euentuum sunt subiecta uirtuti cœlestium corporum. Intellectus enim & per consequens uoluntas, quæ in ratione est, non sunt uires alicuius organi corporalis. & ideo non subduntur directe actioni alicuius corporalis uirtutis. Deficit etiã quantum ad effectus pure corporales. uirtus enim corporis cœlestis est uirtus naturalis. Natura autem semper tẽdit ad unum: id autem quod est per accidens non est uere unum, ut dicitur in 5. Meta. unde id, quod est per accidens potest quidem quandoque reduci in aliquam causam intellectualem, quæ potest accipere, ut unum id, quod est per accidens: non autem in causam naturalem. Manifestum est autem in effectibus pure corporalibus multa euenire per accidens, puta, quod fulgur cadat in loco nemoroso, ubi sunt multæ arbores sitæ, quæ accenduntur & comburunt totam siluam. unde non omnes effectus pure corporales reduci possunt, sicut in causam, in uirtute cœlestis corporis. & propter hoc non omnes corporales effectus cœlestium corporum ex necessitate eueniunt, quia possunt per accidens impediri: sicut dicitur in lib. de somno & uigil. quod multa in commotionibus aeris non eueniunt, quorum signa præcesserunt in cœlestibus corporibus.

Ad xvii. dicendum, quod ratio & uoluntas excitantur quidem ad agendum ab aliquo exteriori, quod inducit passionem in corpore, aut in uiribus sensitiuis: sed in potestate rationis, & uoluntatis remanet ut operetur, uel non operetur secundum motum talium passionum.

Ad xviii. dicendum, quod ratio illa tangit quartam uiam ex qua aliqui necessitatem actibus humanis imponere uoluerunt: sed ad hoc repellendum considerandum est, quod mouetur uoluntas a bono: sicut intellectus a uero. Intellectus autem ex necessitate assentit primis principijs, quæ sunt se nota, & omnibus illis, quæ ex his considerat ex necessitate concludi: quia sine his principia uera esse non possunt. & similiter uoluntas ex necessitate appetit ultimum finem, qui est propter se appetendus (omnes enim ex necessitate uolunt esse beati) similiter ea quæ considerant, ut sine quibus beatitudo esse non possit. Alia uero eligibilia quæ possunt considerari, uel sicut ad beatitudinem pertinentia secundum aliquam rationem boni, uel sicut impeditiua, ita tamen ut sine his beatitudo possit haberi, uoluntas non ex necessitate affectat: sicut nec intellectus opinabilibus assentit de necessitate, in quibus considerat, quod eis remotis, nihilominus stare possunt principia per se nota.

ARTICVLVS VIII. Vtrum demones cognoscant cogitationes cordium.

OSTAuo quaeritur, utrum demones cognoscant cogitationes cordium nostrorum. & uideatur quod sic. Dicit enim Greg. in 8. Moral. Corda nostra quadiu in hac uita sumus ab altero in alterum uideri non possunt, quia non intra uireta: sed intra lutea uascula concluduntur, sed grossicis luteorum uasculorum non potest impedire intellectualem uisum, qualis est demonum. ergo demones cordium nostrorum cogitationes cognoscunt. Quæst. diu. S. Tho. AA ¶ 2 Præf.

Lib. 5. c. 6. 7. tom. 3.

In lib. de diuinatione per somnum ca. 2. non longe a principio tom. 2.

Lib. 18. cap. 31. in principio illius.